

Ενέργεια 2020: Έτος Ανάδελφον

Βασίλης Νικολετόπουλος*

Η χρονιά που πέρασε ήταν μοναδική – ‘Ανάδελφος’, όπως είχε αποκαλέσει το έθνος μας ένας πρώην Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ο ίδιος χαρακτηρισμός, και ίσως εντονότερος, ισχύει για το 2020 και στον τομέα της ενέργειας.

Διεθνώς

Η χρονιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση [ΕΕ] ξεκίνησε με την εντυπωσιακή κληρονομιά του ‘Green Deal’ από 11.12.2019, με την εξής μεγαλόπνοη εισαγωγή ‘Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία για την ΕΕ και τους πολίτες της ανανεώνει τη δέσμευση της Επιτροπής για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των προκλήσεων που σχετίζονται με το περιβάλλον... στην οποία ως το 2050 έχουν μηδενιστεί οι καθαρές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και όπου η οικονομική ανάπτυξη έχει αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων’. Επίσης η ΕΤΕπ στις 14.11.19 είχε ανακοινώσει ότι ‘θα παύσει να χρηματοδοτεί ενεργειακά έργα που σχετίζονται με ορυκτά καύσιμα από το τέλος του 2021 και εξής. Στο μέλλον οι χρηματοδοτήσεις θα προάγουν την καινοτομία στον τομέα της καθαρής ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.’

Όμως, όπως στα καλά αστυνομικά έργα, υπήρχε και μια δεύτερη κληρονομιά στην οποία ελάχιστοι έδωσαν τότε σημασία, ο νέος κορωνοϊός Covid-19 ο οποίος είχε εκδηλωθεί στο Wuhan της Κίνας αλλά αναφέρθηκε στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας [ΠΟΥ] μόλις στις 31 Δεκεμβρίου του 2019. Στις 30.1.20 ο ΠΟΥ ανακήρυξε τον Covid-19 ‘παγκόσμια health emergency’ και στις 11.3 ‘παγκόσμια πανδημία’.

Στις 14.1.20 η ΕΕ έσπευσε να εξειδικεύσει το Ευρωπαϊκό Green Deal Investment Plan, για την κινητοποίηση τουλάχιστον ενός τρισεκατομμυρίου ευρώ στην επόμενη δεκαετία και ακολούθησαν οι δράσεις για την Ενεργειακή Απόδοση, την Αειφόρο Χρηματοδότηση και το Επενδυτικό Σχέδιο ‘Βιώσιμη Ευρώπη’.

Λόγω όμως των lockdowns και της γενικής αβεβαιότητας που προκάλεσε ο Covid-19, στην αγορά άρχισε να πέφτει έντονα η ζήτηση ενεργειακών προϊόντων, και ιδίως στις πάσης φύσεως μεταφορές. Σε ένα ατυχέστατο timing, εκδηλώθηκε και η εμπορική διαμάχη Ρωσίας-Σαουδικής Αραβίας για το πετρέλαιο -- και ο συνδυασμός των δύο γεγονότων κατακρήμνισε τις τιμές των υδρογονανθράκων, με το U.S. Commodity Futures να πέφτει τον Απρίλιο μέχρι και σε μείον 37 δολάρια το βαρέλι!

Ταυτόχρονα, τα lockdowns προκάλεσαν τις πρώτες δυσκολίες στην παραγωγή ενέργειας, συν δυσχέρειες στις μεταφορές ενεργειακών φορτίων αλλά και εξοπλισμού. Δεν άργησαν οι καθυστερήσεις ή/και η ματαίωση επενδύσεων, ιδίως στους κλάδους άνθρακα και υδρογονανθράκων. Η πτώση της εξόρυξης ορυκτών καυσίμων αποτέλεσαν συνέπειες της πανδημίας εναρμονισμένες, πάντως, με το ‘Green Deal’: στο πρώτο 10μηνο της χρονιάς η παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου στην ΕΕ-27 μειώθηκε κατά 23,7%, και η εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη κατά 20,7%.

Για αρκετούς αναλυτές, αυτή η πτώση ήρθε για να μείνει καθώς η πανδημία μείωσε την *μακροπρόθεσμη* ζήτηση πετρελαίου κατά 2,5 εκατομμύρια βαρέλια την ημέρα, επιταχύνοντας έτσι την ενεργειακή μετάβαση και ταυτόχρονα πετρελαϊκοί κολοσσοί επιδίδονται στη μετάβαση σε οικονομία χαμηλού άνθρακα [transition] ενώ η κατάσταση είναι ακόμη δυσμενέστερη για τις επιχειρήσεις άνθρακα. Παραδείγματα ανακοινώσεων μέσα σε λίγους μόνο μήνες του 2020: η Eni αποχωρεί από τη διύλιση στην επόμενη δεκαετία, η Total πωλεί διυλιστήρια και downstream στο Ηνωμένο Βασίλειο, η BP και η Shell αναγγέλλουν μεγάλες αλλαγές προς την κατεύθυνση της 'καθαρής ενέργειας', μειώνοντας επενδύσεις σε πετρέλαιο και αέριο, και – μέγιστος συμβολισμός! -- το Ίδρυμα Rockefeller αξίας 5 δις δολαρίων αποχαιρετά τους υδρογονάνθρακες.

Μόνη η ExxonMobil επιμένει μέχρι και τον Οκτώβριο ότι το πετρέλαιο δεν είναι τελειωμένη υπόθεση και ότι μάλιστα θα αυξήσει την παραγωγή υδρογονανθράκων κατά 25% μέχρι το 2025. Στις 30.11 όμως ανακοινώνει απομείωση στοιχείων ενεργητικού \$17 ως \$20 δις δολαρίων και μείωση κατά το 1/3 των επενδύσεων στο διάστημα 2022-25, ουσιαστικά ακυρώνοντας τις μόλις προ μηνός εξαγγελίες της. Οι αλλαγές αυτές αποδίδονται σε ενέργειες μεγαλομετόχων όπως η BlackRock, η D.E. Shaw, το New York's State Pension Fund και το California State Teachers Retirement System (Calstrs) που πίεσαν για νέα σύνθεση του ΔΣ – και νέα κατεύθυνση της επιχείρησης.

Σαν αποτέλεσμα, το 2020 ο μόνος ενεργειακός κλάδος διεθνώς ο οποίος όχι μόνο παρέμεινε ανέπαφος αλλά και δείχνει να *ωφελείται* από τα τεκταινόμενα είναι αυτός των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας [ΑΠΕ] και των λεγόμενων 'νέων πηγών' πχ υδρογόνο. Ο λόγος είναι ότι προς την κατεύθυνση αυτή υπάρχει όχι μόνο έντονη πολιτική ενθάρρυνση αλλά και παράλληλη πίεση από το χρηματοπιστωτικό και ασφαλιστικό σύστημα. Βλ. www.naturalresources.gr/downloads/CCC%20Diagram-2.pdf.

Την εικόνα μιας όντως 'Ανάδελφης' χρονιάς συμπληρώνουν: η παγκόσμια συρροή θανατηφόρων κρουσμάτων του Covid-19 τα οποία οδεύουν προς τα δύο εκατομμύρια, η λόγω lockdowns πολύ μεγάλη οικονομική ύφεση του λεγομένου Δυτικού κόσμου πχ πτώση 9.3% της βιομηχανικής παραγωγής στην ΕΕ στο πρώτο 10μηνο του 2020, η άνοδος της Κίνας, οι επεισοδιακές εκλογές στις ΗΠΑ, το ρεκόρ όλων των εποχών στις τιμές εκπομπών ΕΥΑ [€32.50/μτ CO2 στις 16.12], η πολυετής αγωνία του Brexit που υπογράφηκε μόλις στις 21.12, η άνοδος του Dow Jones κατά 62% από τον Μάρτιο και βεβαίως τα πολύ πρόσφατα θετικά νέα στο μέτωπο των εμβολίων.

Και στην Ελλάδα?

Η χώρα μας δεν μπορεί παρά αφ' ενός να ακολουθεί τις οδηγίες της ΕΕ και αφ' ετέρου να μετέχει στα δρώμενα σε αυτήν.

Έτσι, ο Covid-19 έριξε έντονα τη *ζήτηση* ενεργειακών προϊόντων και ιδίως στις μεταφορές, γεγονός που επηρέασε πολύ δυσμενώς τους δύο μεγάλους πετρελαϊκούς ομίλους της χώρας. Όμως παρά τις λόγω Covid-19 δυσχέρειες στις μεταφορές ενεργειακών φορτίων αλλά και εξοπλισμού, τα διυλιστήρια ανταπεξήλθαν πλήρως στην πρόκληση τροφοδοσίας της κατανάλωσης.

Στους κλάδους ΑΠΕ σημειώθηκαν μεν καθυστερήσεις στις αδειοδοτήσεις επενδύσεων, όμως συνολικά ο κλάδος παρουσίασε πολύ θετικά αποτελέσματα. Μάλιστα οι Τέρνα και

Μυτιληναίος επεκτάθηκαν σημαντικά και εκτός της χώρας, σε ΗΠΑ και Ηνωμένο Βασίλειο/Αυστραλία αντιστοίχως. Οι δύο πετρελαϊκοί όμιλοι δραστηριοποιούνται πλέον και αυτοί στις ΑΠΕ, τα δε ΕΛΠΕ ολοκλήρωσαν την 1η Οκτωβρίου την εξαγορά ισχυρού χαρτοφυλακίου φωτοβολταϊκών [ΦΒ] έργων στην περιοχή της Κοζάνης, σε τελικό στάδιο αδειοδότησης, ισχύος 204 MW.

Η πλέον θεαματική αλλαγή, όμως, σημειώθηκε στη λιγνιτοπαραγωγή. Ήδη από τον Σεπτέμβριο του 2019 στην Ειδική Σύνοδο των Ηνωμένων Εθνών για το Κλίμα, ο Κυριάκος Μητσοτάκης είχε αιφνιδιαστικά αναγγείλει 'λουκέτο' σε όλες τις λιγνιτικές μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας [ΗΕ] της χώρας μέχρι το 2028. Το πρόγραμμα ακολουθείται κατά γράμμα και μάλιστα υπήρξε εβδομάδα [τον Ιούνιο του '20] οπότε ο λιγνίτης βγήκε τελείως εκτός -- για πρώτη φορά εδώ και 70 χρόνια. Ταυτόχρονα, η 'νέα' ΔΕΗ έλαβε στις 10.12 από τη ΡΑΕ Πιστοποιητικά Παραγωγής για ΑΠΕ 1.9 GW, σχεδιάζει πλωτά ΦΒ πάρκα σε λίμνες αλλά και επιδιώκει συμμετοχή σε υδροηλεκτρικό έργο 333-458 MW εκτός συνόρων, στη Βόρεια Μακεδονία.

Στη ερευνητική δραστηριότητα για υδρογονάνθρακες ιδιαίτερα αισθητές έγιναν οι ενέργειες της Τουρκίας στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Μετά από όσα αναλύσαμε παραπάνω, το ερώτημα 'Έχουμε αέριο και πετρέλαιο, κυρίως Νότια της Κρήτης' ακούγεται ως και παρωχημένο, ένα είδος still fighting the last war. Όμως αφ' ενός το φυσικό αέριο διατηρεί αξία ως 'καύσιμο μετάβασης' αφ' ετέρου οι γείτονες έχουν κριτήρια διαφορετικά από αυτά μιας πράσινης ανάπτυξης... Για μας τους μη-στρατιωτικούς παραμένει επομένως αναπάντητη η αλληλουχία των υπο-ερωτημάτων: Υπάρχουν ικανοποιητικές ποσότητες? Ποιό θα είναι το κόστος παραγωγής? Η εξόρυξη θα είναι οικονομικά συμφέρουσα? Θα υπάρξει χρηματοδότηση?

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι έγινε επί τέλους έναρξη αντιμετώπισης δύο μεγάλων ενεργειακών θεμάτων που ταλαιπωρούσαν τη χώρα επί πολλά χρόνια.

Το πρώτο είναι το Target Model για την ΗΕ, έχοντας μεσοσταθμική τιμή ΗΕ στη χονδρική αγορά της Ελλάδας, η οποία αποτελεί και τη βάση τιμολόγησης της λιανικής τιμής, στο πρώτο τρίμηνο του 2020 στα 50 ευρώ/μεγαβατώρα, δηλαδή 16 ευρώ ή 47% υψηλότερα από τη μέση τιμή σε επίπεδο Ε.Ε., που διαμορφώθηκε στα 34 ευρώ/μεγαβατώρα. Αναμένεται η εξέλιξη μετά τις παιδικές ασθένειες.

Το δεύτερο πρόβλημα είναι ότι έχοντας πολύ πρόσφατα εγκαταλείψει εγχώριες τρέχουσες ενεργειακές πηγές όπως ο λιγνίτης, και αποστρεφόμενοι άλλες δυνητικές όπως η πυρηνική ενέργεια αλλά και το σχιστολιθικό αέριο και πετρέλαιο [όχι όμως και τις εισαγωγές των τελευταίων...], χρειάζεται να αναπτύξουμε και την τελευταία θερμίδα οποιασδήποτε άλλης εντόπιας ενεργειακής πηγής διαθέτει η χώρα. Η Ελλάδα κατατάσσεται στις χαμηλότερες θέσεις της Ε.Ε.-28 στην ανακύκλωση αποβλήτων. Εμμένει επίσης στην πρακτική της ταφής σχεδόν του 95% των αποβλήτων, προκαλώντας ένα ατελείωτο πρόβλημα ρύπανσης. Από χρόνια λέω σε όποιον θέλει να ακούσει ότι μία χώρα που δεν μπορεί να λύσει το θέμα των απορριμμάτων της, δεν είναι σε θέση να λύσει και κανένα άλλο [το Τοτέμ της Φυλής μας...]. Φέτος επί τέλους έγιναν τα πρώτα βήματα για την νομοθέτηση ορθολογικής ανακύκλωσης και ενεργειακής αξιοποίησης αποβλήτων. Ας ολοκληρωθούν -- και με την αδειοδότηση μικρών, ευέλικτων μονάδων παραγωγής ΗΕ σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης.

Για το 2021?

Σε γενικές γραμμές, τα μέχρι στιγμής καταστροφικά αποτελέσματα των lockdowns καλείται να αντιμετωπίσει η συμμαχία εμβολίων και πακέτων στήριξης όπως το Ταμείο Ανάκαμψης, το Just Transition Fund plan κλπ. Ας αισιοδοξούμε!

**Ιδρυτής, Natural Resources PC Εταιρεία Συμβούλων στους τομείς Ενέργειας και Μεταλλείων*

Η εταιρεία συνδιοργανώνει το μεγάλο διεθνές διαδικτυακό Συνέδριο <https://allthingsenergyforum.com/> στις 2-4 Ιουνίου '21.